

2018 е годината с перфектни условия за проявление на рака по картофите

Автор(и): гл. експерт Лидия Димитрова, от ЦЛКР в София

Дата: 15.10.2018 Брой: 10/2018

Ракът по картофите – проблем за десетки години в основни райони за производство на картофи в страната. Причинителят на рака по картофите – гъбата *Synchytrium endobioticum* (Schilbersky) Percival е със статут на карантинен вредител поради голямото икономическо значение за картофопроизводството в световен мащаб. През последните години болестта се превръща в сериозен проблем и в европейския регион. Тревожна е ситуацията с откриване на огнища от нови агресивни патотипове, както и диагностициране на заболяването в Южната част на Балканския полуостров: Турция, Гърция и България - страни, за които до скоро се смяташе, че не попадат в типичния ареал на разпространение на патогена.

Основният начин за пренасяне на инфекцията са трайните зимни спорангии, които запазват жизнеността си в почвата над 40 години. Окончателната диагностика и идентификация се извършва в Централна лаборатория по карантина на растенията, направление лаборатория по картофите в Самоков, съгласно Диагностичния протокол на EPPO PM 7/28 (2). Подробни наблюдения за рака по картофите се извършват от 2004 г., когато е установен за първи път в България в региона на Самоков.

При рутинни контролни прегледи през 2011 г. са локализирани нови огнища на територията на община Смолян; 2012, 2015 и 2017 г. в община Доспат; 2017 г. в общините Мадан и Борино. Настоящата 2018 г. се очертава, като изключително благоприятна за развитие на рака по картофите. От средата на май в регионите с установени огнища се задържа трайна валежна обстановка. Превалванията продължиха и през целия юни, придружени от температури, по – ниски от нормалните за периода. Това се отрази изключително благоприятно на растежа и развитието на картофите, които много бързо преминаха от фенофаза на активен растеж във фенофаза бутонизация – цъфтеж. Това е критичният период за тях, когато при благоприятни условия летния цикъл на заразяване със зооспори обхваща няколко вълни на инфекции, които се повтарят толкова, колкото благоприятстват метеорологичните условия.

Анализът на обследванията от предишни години показва, че най – голям е рискът в установените буферни зони около огнищата,(с продължително монокултурно отглеждане на картофи и използване на несертифициран посадъчен материал с неясен произход. **В резултат на благоприятните метеорологични условия тази година в рисковите райони е необходимо да се извършат визуални инспекции в края на юни и през целия юли.** Симптомите през този период са туморни образувания, локализирани в базалната част на стъблото, които наподобяват цветно зеле. Те са зелени, със зърнеста структура, като големината им варира в зависимост от сорта и условията.

Вторият етап, подходящ за визуално обследване, е по време на прибиране на картофите.

Типичните симптоми са белезникави, до тъмно кафяви тумори около очите на клубените и по столоните. При слабо устойчивите сортове може да се наблюдават хиперплазия, деформиране на клубените и крестоподобна форма. При необходимост се правят срезове за микроскопиране и идентифициране спорангиите на причинителя. По време на прибиране, част от туморите потъмняват и се разпадат, като освобождават зимни спорангии в почвата.

Борбата с рака по картофите е изключително трудна и отнема много време. Алтернатива за химическа борба няма. Основните мерки за ограничаване разпространението на заболяването са: превантивен контрол, стриктни фитосанитарни и карантинни мероприятия, както и устойчиви сортове за

отглеждане в установените буферни зони. Огромен риск носи използването на картофи от тържища и борси, като посадъчен материал. За засаждане на малки дворни места и градинки, също трябва да се използва сертифициран посадъчен материал.

При откриване на симптоми от производителите е необходимо незабавно да се свържат със специалисти от отделите по растителна защита в Областните дирекции по безопасност на храните. На разположение е информация за използване на устойчиви сортове към установените патотипове за условията на България.

Назаем от брой 8/9 2018 на списание "Растителна защита"